

№ 5., 1924/25.

4.—

29. IX. 1924.

# COMEDIA



Ančica Kernić, članica zagrebačke Dramе, u svojoj ulozi u „Žena i njena igračka“; sada igra Judithu u „Djavorovom učeniku“.

Анчица Кернић, чланица загребачке Драме, у својој улози у „Жена и њена играчка“; сада игра Јудиту у „Ђаволовом ученику“.

# Comœdia

излази сваког понедеоника. Главни уредник Никола Трајковић. Представник „Илустрације“ у редакцији Никола Б. Јовановић. Владислав Издавачко Удружење „Илустрација“ Београд, Космајска 22.

## Расматрања о нашим задатцима.

Након сретног уједињења развио се код нас рад на културном пољу до раније неслуђеног написанства. Осећај је спознаје, да нам ваља надокнадити много, што је пропуштено и занемарено, убрзо му је темпо.

Нарочито се осећа живахан рад на пољу глазбе, а напосе у опери, то јест у оној озбиљној грани, која је публици најближа. Док се у Загребу и Љубљани и прије рата развијао музички живот према становитим системима, који су стварали предмете за лакши и сигурнији развитак, није се у Београду могло помишљати на систематски рад. Поједини, чак и озбиљнији покушаји прошли су без дубљих дојмова, те нису били кадри да побуде жељу за темељитим гајењем музичке уметности. После обнове домовине требало је зато почети из темеља.

Да ти темељи нису били доста солидни кривица је на приликама и на публици, која сматра музику само као средство за разоноду и забаву. Код нас се негује музика мало, а то надаје површно. Огромни део наше интелигенције је »немузикалан«, то јест, не уме свирати никаквог инструмента, те се према томе сматра неподесним, да се уопште бави том уметношћу. Последица је тога, да се њене етичке вредности занемаривају, што се нажалост догађа и на нашим школама, где се певачки час већином претвара или у пучку забаву или у шаблонско-досадну теоретску гњаважу.

Човек, који се развио у таквим приликама, природно нема много смисла за музику, а доследно и за све остale уметности. Он неће осећати потребу, да себи оплемењује дух и срце, јер то наводно није неопходно потребно за реалан живот. Парола нашег века је »реалност«, а пред њом ишчезавају сви хуманистички идеали. Екстремна последица овог назирања била би општа сурвост, која би наш род сасвим изнаказила. Дужност је оних, који су звани, и који носе одговорност да свим својим знањем и умешношћу парализују тај покрет, како би се у развитку наше расе одржала равнотежа међу овим опрекама.

Неизмерне нам користи може у томе пружити музика. Она делује од свих уметности најаче на људску психу, наравски и позитивно а и негативно. Злоупотребљена постаје помоћницом разблуде и греха. И у нашем народном животу игра велику улогу, па је налазимо верно карактеризовану у позоришним

делима из тог миље-а (и. пр. »Коштана«, »Хајдук Вељко« и т. д.) На једној страни здрава, чиста народна песма са својим узвишеним представником, старцем гусларом, на другој разблудна, покварена, сервилна продавана од цигана.

У нашим градовима проституира се музика почев од кафана па до барова, и још ниже. Против тих појава једног поквареног и несолидног времена, треба поставити јаке, позитивне вредности. Је ли наше позориште данас у могућности, да их афиримира? Нарочито у питању музике? Јер где се код нас још музичара бар донекле озбиљно? Концертни је живот сасвим минималан, те је постао несистематичком лансирањем поједињих старова и у правом смислу речи правим луксузом. Концертни наступи наших певача не могу се узети у обзир јер су обично недовољно припремљени и сувише јасно показују, да нису плод уметничких принципа већ материјалне спекулације.

У таквим приликама ваља савесном човеку створити штогод позитивно. Завидним оком листамо по туђим ревијама, и гледамо како свака страница говори о новим потхватима, интересантним покушајима, лепим успесима, о борбама са сигурним изгледом на коначни успех. Тада нам пада на ум наша беда и невоља и у страху се питамо, хоћемо ли икада доћи до оног степена?

Пут је далек, али циљ није невидљив. Први корак на том путу има да буде васпитавање публике. То је онај велики посао, код којег има поред самог позоришта, тог расадишта културе, ове школе у ширем смислу највећи удео дневна критика. Критичар представља у својим приказима у неку руку јавно миње, он заступа права публике. Он може, па чак и мора бити у свом приказу субјективан, у колико у њему тумачи своје сопствене симпатије. Но као посредник између позоришта и публике мора да својим приказима васпитава људе, и укус на позорници и у гледалишту. Својим деловањем треба савестан критичар да сарађује у уметничким питањима завода. Он треба да постане саветодавни фактор код стварања репертоара, код састављања персонала итд.

Жалосно је, да се често у нашој журналистици потцењује рубрика о културном животу дотле, да се она оставља неодговорним младићима, који мистифицирају свет, пишући о стварима о којима немају појма. А код тога се не помишља, да је тај реферат у дневној штампи барем тако важан колико и — политички или економски. Васпитањем публике у том правцу треба да дођемо до оног степена где ће уметност у животу нашег човека заузети оно место, које мора да заузима код културних људи. Тако ћемо усавршити нашу расу и само онда ће нам успети да створимо наш сопствени стил у уметности.

У погледу музике упућени смо како рекох у првом реду, на наша оперска позоришта. Њихови су репертоари још и данас добрим делом састављени из дела пучке и веристичке опере. То је факт којим треба рачунати, и који поред својих лоших страна



Milica Mihicic, članica zagrebačke Drame. Mišić, чланница загребачке Драме игра гостодју Dudgeon u Shawovom „Djavo-игра г-ђу Дајон у Шо овом „Ђаволовом ловом ученiku“.

Atelier Mosinger, Zagreb



Zagrebačka Opera: Zlata Bjungjelac, pjeva Zagrebačku Operu: Злата Ђунђелас, пева на насловну партију Марфе у „Царској Невести“ словнију партију Марфе у „Царској Невести“

Atelier Mosinger, Zagreb.

има и добрих. Занимљивом и напетом радњом ових дела можемо најприје да заинтересујемо гледаоца, како би га онда постепено довели веће уметничке и етичке вредности, која ће слушаоца постепено увести у мистерије вишег драматске музике, помоћу које ће напослетку уметнички васпитани познавалац моћи активно сарађивати код разоткривања узвишеног лепота и величине апсолутне синфониске музике.

Примањем овог програма треба да нам је јасна и еволуција нашег репертоара. Веристичку а навластито парфимирану, елегантно неискрену, маникирану француску оперу треба постепено заменити делима класика и снажном, здравом славенском литературом, помоћу које ћемо најприје привући и заинтересовати нашу публику за сарадњу. Код тога су ми нарочито у мислима Мусорски, Римски Корсаков, Бородин, Сметана, Дворжак, Јаначек, Стравински итд. Изведбом њихових лела извршићемо ренесансу у нашем музичком животу, а постепено с њом треба да дође и ранесанса нашег уметничког, јавног и политичког живота.

Мирко Полић

## Наши сценографи у Италији

Г-ђа и г. Брајловски, сценографи београдског Народ. Позоришта путују ових дана у Италију, на двомесечно одсуство, да у познатом „Театр Аргентине“ у Риму, првом и најбољем драмском позоришту у Италији, инсценирају као гости вишег комада. За сада је утврђен репертоар: Данунцијева „Франческа де Римини“, Метерленкова „Сестра Беатрича“ и Уалдова „Салома“.

Сликарске радионице „Театра Аргентино“ налазе се у Турину, и према томе већи део свог бављења у Италији, г-ђа и г. Брајловски провешиће у Турину.

За време њиховог одсуства даће се на београдској позорници велика руска опера „Царска невеста“, коју су они врло интересантно инсценирали.

## Музичка хроника

### Боровски у Београду

У среду, 1. октобра, приређује се у Београду, у новој сали „Ураније“, први концерт чуvenог руског виртуоза на клавиру Александра Боровског.

Александар Боровски је ученик славне пијанисткиње Анете Еспове која је заједно са Тerezom Корењо и Софијом Ментен била врло велика пијанисткиња. После свршетка студија у Петрограду, би

постављен за професора Конзерваторијума у Москви где је остао до револуције, а затим побегао у Тифлис на Кавказу. Од 1920. год. почину његови турнеји по Европи и Америци, испочетка са виолончелистом Бјелоусовим а завршије самостално.

Боровски је свуда признат као одлични пијаниста, нарочито као интерпретатор Баха и Скрјабина. Његов програм је веома обилан, и обухвата сву клавирску литературу.

Интересантно ће бити извођење сунте Променаде од Франсиса Пуланка, најизразитијег дела тог истакнутог члана групе „Six“, која је у своје време веома узбуркала музичке кругове Европе. Сергије Јероњимов је некад асистент и ученик композитора, а Игор Стравински је најснажнија музичка појава последње деценије и његова дела врле пресудан утицај на развитак данашњег музичког подмладка Западне Европе.

## Prvi internacionalni kongres muzičara u Beču

Mnogi drže, да је музика једна vrst internacionalnog govora, позната svakome, тko јe učio note a, uz to svira bilo kakav instrument, i da osim zvukovnih kombinacija nema drugih pitanja, koja su od općenite važnosti. Kao što se ptice sporazumijevaju cvrkutanjem, tako bi po njihovom tumačenju muzičari izražavali i svoje misli tonovima, koji bi reprodukcijom prelazili od čovjeka do čovjeka, od nacije do nacije. — Idejno zapravo i jest tako, па као што ni članci u novinama ne konveniraju svakome, uslijed čega će neki uz njih idejno pristati, dok će se mnijenje ostalih sa njima razilaziti, tako isto i u muzici svaka ideja, bila ona stara ili nova, ima svojih vatreñih sljedbenika kao i ogorčenih protivnika. — Izbor kompozicija je dananas već tako velik, da je svakomu lako i slobodno odredijeliti se za ovu ili onu situaciju, pa bi se statistički daio utvrditi, koliko na svijetu ima Wagnerjanaca, a koliko pristaša ostalih muzičkih velikana, koji pripadaju raznim epohama, nacijama i smjerovima. Svi ovi medusobno veliki su protivnici, vode polemike, prediru se, zvižde na koncertima, u kojima se ne sviraju komadi njihovih miljenika, a kadri su da se i fizički ogledaju sa svojim protivnicima.

Pestoje li odvojena mišljenja o strujama u muzici medju samom publikom, mogu tim opravdaniye da vlađaju u redovima profesionalnih muzičara. — Svakako je paradoksnو, da u muzici, carstvu harmonija, vlada tolika disharmonija, da su nužni kongresi, на којима se nastoji doći do sporazuma. Osim idejnih differenc postoji i drugi, и данашње vrijeme važniji sporovi, а то су staleška pitanja. Ta su se



Naši mladi: 1. ing. Nik. Čeđić, prvi bariton ljubljanske Opere, u ulozi Escamillo ("Carmen"); 2. Zlata Lipovčak, novoangazirana kolo-  
vorna plesačica na operi. Foto: J. Štrajn.



Naši mladi: 1. Inž. Nikola Ćeđić, prvi bariton ljubljanske Opere, u ulozi Escamillo ("Karmen"); 2. Zlata Lipovčak, novo-  
angazirana kolovorna plesačica na operi. Foto: J. Štrajn.



Prof. Milenko Djurić otvara 18. ov. mjes. u Ulrichovom salonu svoju VI izlošbu od kako se instalirao u Zagrebu. Ovi su radovi rezultat njegova boravka u Rimu i nose galerijski otisak starih majstora: 1. Kraj fontane; 2. Campagna Romana.

Проф. Миленко Ђурић отвара 28. ов. мес. у Улриховом салону своју VI изложбу од како се инсталирао у Загребу. Ови су радови резултат његова боравка у Риму и носе галеријски отисак старих мајстора: 1. Крај фонтане; 2. Campagna Romana.

pitanja smatrala sve-đo danas problemom, čije je rješenje gotovo nemoguće. Uzrok leži u tome, što je teško naći ekvivalent u naplaćivanju posla što ga vrše muzicari. Dešava se usjed toga, da se jedni lioniraju odviše, a drugi premalo. Treba samo pomisliti na velika djela genijalnih majstora, koja sva zajedno nisu donijela toliko tautijema koliko jedna prolazna opereta neznatne umjetničke vrijednosti. Koliko je mučniji, a uz to nezahvalniji posao muzičara, koji svira u orkestru, od komotnijeg i unosnijeg nastupanja virtuoza, koga obično proglašuju agenti, impresariji, a često i kritika: jedinom zvijezdom na umjetničkom firmantenu?! — Tih zvijezda ima dandanas po broju već toliko, da će — ustraje li tako dalje — ozbiljnog ugroziti opstanak i potamniti šaj pravih zvijezda na nebeskom svodu. —

Ovo favoriziranje jedne grupe na štetu drugih jest pojava, koju valja ukloniti. — Svakomu je poznato, da je u muzici bilo, a i bit će u vijek „boljih“ i „gorih“; prema tome bi bilo smiješno tražiti razno-pravnost svih muzičara t. j. da se jedni s drugima izjednače; u drugu ruku razlika ne bi smjela da bude tako velika kao što jest. U svakoj struci vlada proporcija, pa tako neka bude i u muzici. Da navedemo samo jedan aktuelni primjer. Slavni ruski basbariton Šaljapin traži za jedan nastup bilo u kazalištu, bilo na koncertnom podiju svotu od 5.000 dolara (od prilike 400.000 dinara). Prema tomu operni pjevač, koji djeluje na kazalištima kod nas, a čija četrdesetogodišnja gaža ne dosije jednokratni honorar Šaljapinov ne bi smio da znači ništa!

Savjesni i revni muzičar ne može da živi samo od časti, koja ga ide i to zbog toga, što se bavi najuzvišenijom od svih umjetnosti, čije glavne reprezentante publika slavi kao neku vrst „bogova“. Muzičari se sami rado klanjaju pred ovim odabranima, od Boga načahnutim umjetnicima, ali traže, da i njihov rad bude priznat onako kako to zaslužuje. Čitav svijet se divi veličanstvenim nastupima simfonijskih orkestara, njihovom reproduciraju kompozicija iz prošlih i sadanjih vremena. Svaki takav orkestar uživa doduše veliku čast i narod ga u velike slavi: koje li koristi od toga za svakog pojedinca, koji u tome orkestru sudjeluje? O niemu, kao važnom faktoru u skupnoj igri, koja kvalitativno ne zaostaje za priznatim umjećem virtuoza, ne vodi nitko računa i on se mora zadovoljiti onim dijelom koji mu pripadne, bio on još tako malen; velik ne može da bude, kad se pomisli, da pedesetak ljudi mora da podijeli dobitak jedne večeri. A kolik je taj dobitak? Sad prelazimo na drugo poglavlje, koje je također bilo predmetom debate na kongresu. To su porezi nametnuti koncertima. Država ubire svoi porez na ulaznicama i ne pita, jesu li to simfonijski koncerti visoko umjetničke vrijednosti, ili su to reprodukcije najnižih, frivolnih pjesama u kakvom noćnom chantantu! Svaki lokal u kojem se publika kupi, da čuje muzičke priredbe, smatra država zabavnim lokalom, bez obzira na kakvoću koncerta. — Jasno je, da su time oštećeni ozbiljni muzičari i da se ovo mora ukloniti isto tako kao i onaj zakon, koji sva djela autorova poslije 30 godina njegove smrti

proglašuje slobodnim, t. j. nitko više nije dužan da plati tantieme za izvode, šta više, svakomu je slobodno da se lično koristi duševnom svojnjom zaboravljenog genija i da ju po miloj volji obradi i u kakvoj god formi reproducira. Ti ne su oštećeni pravní naslijednici kompozitora, kojima se blago, što su ga naslijedili, nakon 30 godina jednostavno eduzima i predla općenitosti.

Ovdje navedenim željama pridružili su se delegati svih na kongresu zastupanih nacija, što dokazuje rezultat glasovanja. U svim pitanjima postignut je medju delegatima potpun sporazum, pa je udaren temelj novoj internacionalnoj uniji muzičara sa zadaćom, da pojedine sekcije ove zaključke kongresa u svojim zemljama provedu. Zavisi o našim zakonodavcima, hoće li tim pravednim željama muzičara izići u susret i popraviti stanje, koje od vajka da tiši ovaj stalež. Da sam došao do rječi, bio bih se upustio u kritiku najnovijeg projekta zakona o razvrstavanju državnih činovnika, po kojemu muzičari, ako su u državnoj službi, ne mogu bez fakulteta doći u prvu kategoriju. Prema tome će doktor prava ili filozofije, ako je silom prilika postao članom kojeg državnog kazališta ili glazbenog zavoda bez naročite muzičke kvalifikacije ući u prvu kategoriju, dok će dirigenti, profesori muzike na konzervatorijima itd. biti razvrstani niže, premda su opće priznati kulturni radnici, kompozitori, čija se djela izvode u stranim zemljama i koji vrijede kao neki „Kulturträgeri“ za našu naciju. Tim zakonskim projektom nanesena je staležu muzičara velika nepravda, koju valja popraviti, da ne zaostanemo za ostalim evropskim državama.

Internacionalni kongres muzičara, na kojemu je bilo zastupano oko 14 nacija, požalio je, što su izostali delegati iz Sovjetske Rusije. Premda su i ti najavili svoj dolazak, nisu došli iz nepoznatih razloga. Biće zanimivo saslušati i njihov sud u svim pitanjima, u koliko se njihovo sadanje shvaćanje razilazi s našim i bi li bilo moguće postići jedinstvo ili barem sporazum.

Internacionalni kongres muzičara u Beču pao je baš u vrijeme „Messe“, pa smo imali prilike, da se divimo vanrednom organizatornom talentu bečkih aranžera, kao i silnom napredku tehnike, usavršenju strojeva, gospodarskih poljoprivrednih artikla u velikoj mjeri, premda su nas više zanimali izložbe, koje su u vezi sa muzičkim festivalom baš u ono vrijeme otvorene. Od tih je jedna posvećena kazalištu t. j. prikazuje razvitak i usavršenje scene od najprimitivnijih početaka do najmodernijih tehničkih instalacija. Medju ostalim prikazan je zorno Rheinhardtov načrt za insenaciju Danteove Divine Komedije remek djelo genijalnog režisera.

U gradskoj vijećnici otvorena je izložba sa djelima bečkih majstora. U njoj se nalaze slike, partiture, rukopisi Brahmsa, Goldmarka, Kienzla, Fuchsa, Grädenera pa sve do najmodernijih: Welesa, Grossa, Korngolda, sa Schönbergom na čelu.

Počasno mjesto medju starima, okićeno lovor vijencima i osobito brižljivo uredjeno, zauzeo je majstor Anton Bruckner, čija se 100



Народно Гledališče, Ljubljana: Opera.



Народно Позориште у Новом Саду: новоизabrana балерина Маргарита Менар. — Скопско Народно Позориште: Ана Дорјан, члан Оперете, у улози Лепе Јелене.

Narodno Pozorište u Novom Sadu: novoizabrana baletkinja Margarita Menar. — Skopsko Narodno Pozorište: Ana Dorjan, član Operete, u ulozi Lipe Jelene.



Први Радио-Концерт дат из Београда: учествовали (1) Ксенија Роговска, примадона београдске Опере; (2) Ст. Христић, директор Опере; (3) Брезовешек, диригент; (4) В. Богић, члан београдске Опере; (5) С. Томић, члан београдске Драме; (6) Холуб, концерт мајстор Опере и (7) В. Гођевач, пианист из Берлина.

Prvi Radio-Koncert dat iz Beograda: sudjelovali (1) Ksenija Rogovska, primadona beogradskog Operu; (2) St. Hrićić, direktor Operu; (3) Brezovsek, dirigent; V. Bojić, član beogradskog Dramu; (5) S. Tomić, član Operu; (6) Holub, koncert maestro Operu i (7) V. Gođevac, pianist iz Berlina.

godišnjica rodjenja slavi ljetos u svim kulturnim zemljama. Mali, neznatan starčić, po izgledu seljačina, u pisanju partitura gigant, genij! Znamenita je karikatura, koja prikazuje sastanak Brucknera sa Richardom Wagnerom, pred kojim je imao osobiti respekt. Mali Bruckner malo da nije pao od sreće, što mu je naduveni Wagner pružio ruku. (Veličinu i značenje Bruknerovih djela prikazat će u posebnom članku).

U posebnoj sobi smješteni su reprezentanti moderne muzike. I medju njima ima jedan, čije se ime ljetos mnogo spominje, jer slavi pedesetu godišnjicu svoga života. Taj jubilarac zove se Arnold Schönberg, čovjek, kojemu je poslužila sreća, da mu se djela već za života priznavaju, premda je udario u posve nove žice.

S tim kongresom skopčane su i mnoge muzičke priredbe, koje traju čitav mjesec, medju koje se ubrajaju i izvedbe objih državnih kazališta i to opera sa prvom izvedbom „Ruinen von Athen“ sa istoimenom muzikom od Beethovena, libreto od Huga Hofmannsthal-a. Dalje su na repertoaru i noviteti od Richarda Straussa, Juliusa Bittnera i Karla Prohaske, drama sa muzikom od Arnolda Schönberga itd. Od umjetnika sudjeluju: Jeritza (sadašnja članica Metropolitan opere u New-Yorku), Lotta Lehman, Piccaver i ostali znameniti bečki operni pjevači. U Burgtheatru i ostalim dramskim kazalištima navajljene su komedije od Artura Schnitzlera, Franzia Werfla, Karla Krausa, kao i nove inscenacije Grillparzerovih, Raimundovih, Nestroyovih i Anzengruberovih djela.

Po svemu se vidi, da se u Beču muzički život poslije rata normalno razvija i da faktično postoji potreba održavanja internacionalnih muzičkih kongresa i festivala u tome gradu, kao kulturnome centru srednje Evrope.

Oskar Jozefović.

## Школа г-ђе Исаченко у иностранству

После успешних гостовања у Берлину и по Немачкој, г-ђа Исаченко креће се на дуже гостовање по Енглеској.

Немачка уметничка критичка бележи са симпатијама успехе г-ђе Исаченко и њене трупе г-џе Соње Станишављевић, Нате Милошевић, Путићеве и Зибине, жели им много успеха на новом турнеу и жели да их види ускоро поново на својим подијумима.

Најављено гостовање у лондонском Колисејму изазвало је пријатну сензацију у лондонским уметничким и монденским круговима. После Павлове, Карсавине, Захарова очекују бившу чланицу Художествене Студије Станиславског, на коју је Исидора Дункан имала пресудног утицаја да се посвети уметничкој игри.

На програму су поред Грига, Шуберта, Шумана, Шопена и Скрјабина и Стравински.

Најављена су гостовања и у Паризу. А трупа се налази пред атакманом за Јужну Америку и Мексико.

## Народно Позориште у Љубљани

У мало којем делу наше краљевине развија се драмска уметност са толико љубави као у Словенији. То доказују многобројна мала позоришта у том најживописнијем делу наше отаџбине. Марибор има стручних позоришта, које негује драму, оперу и оперету. У свима већим местима као у Цељу, Итују, Крању, Новом Месту и другима, има стручних позоришта која приређују у току сваке зиме већи број представа. А и у осталим мањим местима, где год гимнастичка и остала културна друштва имају своје домове, односно дворане, дају се редовно дилетантске представе.

Свима тим многобројним позориштима Народно Гледалиште у Љубљани је узор и потпора. Тиме оно врши важну културну мисију, не само у Љубљани него и у целој Словенији.

На челу управе Љубљанског Позоришта је г. Матеј Хубад, за чију је личност тесно везан цео кунин музичко-културни развитак Словенаца. Г. Хубад је радио преко двадесет година као професор соло-певања и музичке методике при Глазбеној Матици у Љубљани и постао је први рavnatelj Љубљанског конзерваториума, који је основан 1919. године, проширењем старе Љубљанске музичке школе. Немогуће је изнети све заслуге које г. Хубад има за развој словеначке хорске музике. Са хором Глазбене Матице, чији је вођа био тридесет година, извео је сва најбоља дела југословенске, као и велики број највећих дела светске музичке литературе.

Управник г. Хубад на челу је Љубљанског Гледалишта од фебруара 1922. године.

Досадањи рад овог нашег симпатичног позоришта био је врло интензиван. Тако је приређено у току последње сезоне 1923—1924 године, 242 драмских (28 дела) и 206 оперских (25 дела), укупно 448 представа.

На челу драме стоји г. Милан Пужељ као вршилац дужности директора драме, јер г. Павел Голја, прави директор драме на осуству је као управник Народног Позоришта у Осеку. Драматург је г. Отон Жупанчић.

Ове сезоне ангажовано је 32 глумца и глумице.

Репертоар, који је стављен ове године у рад, врло је разноврстан, и међу њима има од класичних до најмодернијих дела. Домаћа драма није запостављена, и према њој се обраћа највећа пажња.

## Вести из Света

*Здравље Анатола Франса.* — Потпуно ван опасности по животу, славни француски романсиер Анатол Франс оправља се лагано у својој вили у Турену. И ако је у дубокој старости, Анатол Франс је и овога пута избегао смрти, ма да су сви лекари били већ дигли руке од њега.



Словенски балет у свету: (1) Група ученица славне руске играчица Лубовске у Алковији (Виргинија, Америка); (2) „Tempeltanz“ од Гринга, игран од Српкиња, ученица Клаудије Исаченко, за лондонски Coliseum; (3) Поза пластичног балета ученица Клаудије Исаченко.



Slavenski balet u svijetu: (1) Grupa učenica slavne ruske igračice Lubovske u Alkoviji (Virginia, Amerika); (2) „Tempeltanz“ od Griega, igran od Srpskinja, učenica Klaudije Isačenko, za londonski Coliseum; (3) Poza plastičnog baleta učenica Klaudije Isačenko.

## Интервју са г. Д-р Св. Стефановићем

Поводом првих припрема за извођење „Јулија Цезара“ на београдској позоришници, „Comoediј“ је било част да се обрати нашем познатом и уваженом преводиоцу Шекспира г. Д-р Светиславу Стефановићу, који је превео и „Јулија Цезара“, да нам одговори на више питања која се тичу његових превода и његовог мишљења о Шекспиру. Г. Д-р Стефановић се врло љубазно одазвао позиву.

— Шта бих Вам имао рећи о свом раду на Шекспиру по водом предстојећег спремања „Јулија Цезара“ у Н. Позоришту?

— „Јулије Цезар“ је један од мојих првих превода из Шекспира, мислим трећи по реду постанка, а први штампан: изашао је 1902. г. у мостарској „Малој Библиотеци“, у којој су доцније изашли и моји преводи „Макбета“, „Многа вике ни око шта“, и „Млетачког Трговца“. Матица Српска била је штампала у својим издањима „Отело“ 1908., и примила је била за своја издања „Кориолана“, који је требао ући у штампу 1912., што је спречено ратовима, те је тај мој превод остао у Матичином ропству све до свршетка Светског Рата, када ми га је Матица потпуно исправно вратила. Сем тога превео сам био још пре рата „Богојављенску Ноћ“, важније монологе и дуже говоре „Ричарда III“, „Хамлета“ — јер сам тако обично радио: најпре свршити главна места, а после оно што чини више технику same драме. Најзад, превео сам био још пре рата скоро цео I чин „Ромеа“ и остале главне говоре. То је био мој рад на Шекспиру — сонете овде не спомињем, а и превео сам свега неколико — пре рата.

После рата најпре су сви ти предратни преводи ревидирани, они отпочети су довршени, сем Ричарда III, а израђени су даљи преводи: „Антоније и Клеопатра“, „Краљ Лир“, „Бура“, „Сан Летње Ноћи“, „Зимска Бајка“. Укупно преведених досад 14 драма Шекспирових. Изашли су досад „Отело“, „Хамлет“, „Богојављенска Ноћ“, „Краљ Лир“, „Млетачки Трговац“. Довршено је штампање „Јулија Цезара“, а одмах за њим улази у штампу „Сан Летње Ноћи“, и ако Бог и срећа да неки други од готових рукописа.

— Шта ме је у почетку покренуло на превођење Шекспира?

Тешко је то сад рећи. На сваки начин не само Лаза Костић. Чак мислим пре а и више од Костићевих превода, загрејали су ме за Шекспира, биће то још у V и VI разреду гимназије, мађарски преводи, које смо читали у школи са професором пок. Благојем Бранчићем, скорашињим песником и преводиоцем мађарске поезије, или наставником који је умео загрејати ђаке — или бар мене за Шекспира. Читали смо „Јулија Цезара“ и „Кориолана“, једног у преводу Петефијевом, другог мислим у Арањевом! У школском издању, с предговором и коментарима. Нека ми нејасна музика Петефијева и Арањева превода још и сад забруји у ушима, и ако те преводе никад више нисам видео.

На сваки начин, за љубав Шекспира ја сам се, мислим, о феријама после свршеног шестог разреда гимназије, бацио самоучки

на учење енглеског језика. После сам за љубав енглеског језика заволео и осталу енглеску литературу, и пре и после Шекспира, па чак до старо-енглеског из кога сам радио неколико стручних интерпретација, штампаних у немачком англистичком часопису „Англија“ и иначе.

— Мислим ли превести на српски целог Шекспира?

— Мислим и желим, али не знам хоћу ли имати снаге, времена и воље. Јер на жалост има ствари код нас, које кваре човеку и саму вољу на сваки културан рад, ометају га на најбруталније начине, ломе га најсвирепије.

Ми ипак, треба истрајати. Једном приликом пре рата јавио ми се наш дивни Дучић из Софије са охрабрујућом утешом: „Не очекујте хвалу од критике, него од историје!“ Видећемо, ако не ми, онда они који после нас дођу!

— Чија је идеја била издање Шекспира у мом преводу?

— Не ни моја, нити предузећа „Време“. Него још пре рата, ондашњих сопственика предузећа „Напредак“. Један од њих, професор Станоје Станојевић први ме је био окупио са тим и није ми дао мира. Једно од његових тадањих писама случајно ми је сачувано. У њему ми каже: „Како би било да Ви приредите српско издање Шекспира за „Напредак“? Господин Богдан Поповић одушевљен је тим планом, мисли да бисте Ви једини били у могућности да то учините. Он би пристао да напише предговор о Шекспиру и о преводу, „бар у принципу то обећава“.

Било је о том говора и у прво време после рата. После се растурило, и остало да ја радим овако сам, па како Бог да.

— Јесам ли задовољан са успехом издања?

— Прилично. Прве књиге при просечној тиражи од 3000 примерака биле би већ распродате. На сваки начин надам се у ближој будућности новом поправљеном издању.

## Штипско Позориште

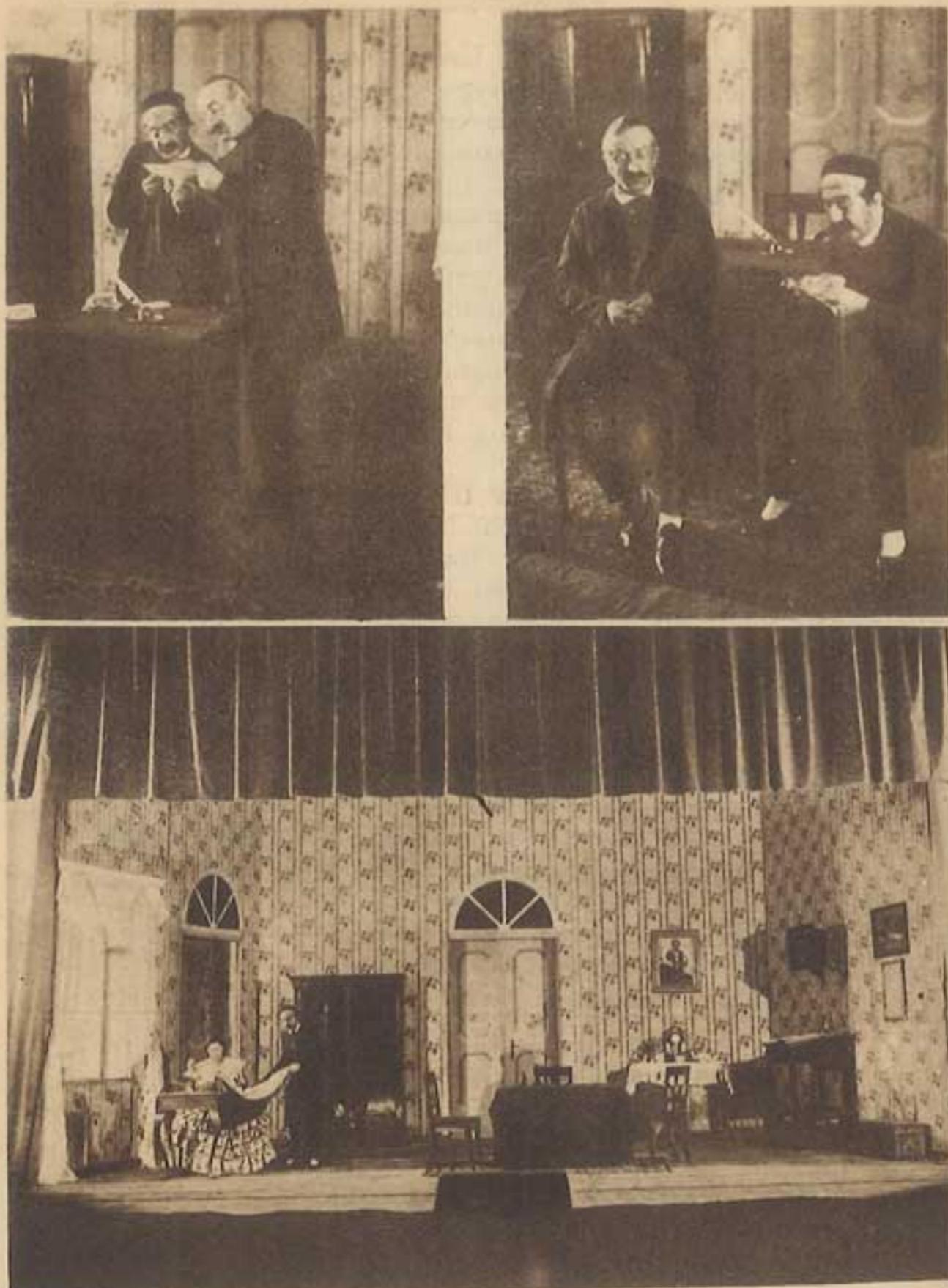
*Краљева јесен.*

Драма Милутина Бојића.

Прошле недеље играна је у Штину ова драма нашега рано преминулога песника. Режију је водио управник Душан Булимић вић.

Успех је био неочекиван. Краља Милутина креирао је одлично Г. Риста Ђорђичковић, краљицу Симониду — г-ђицу Загорка Протићева а игумана Данила — г. Миленко Батистић. Сви остали били су на свом месту и представа је оставила одличан утисак на гледаоце.

Штипско Позориште улази већ у другу сезону свога рада и неуморно шири просвету по крајевима брегалничке области. -h-



„Kir Janja“ u Zagrebu: 1. i 2. Kir Janja (Josip Papić) i Kir Dima (Strahinja Petrović). Maske izradio Josip Ružička; 3. Scena iz 1 čina: Kir Janja (Papić), Juca (Jovanka Jovanovićka).

Atelier Tonka, Zagreb.

„Кир Јања“ у Загребу: 1. и 2. Кир Јања (Јосип Папић) и Кир Дима (Страхњић Петровић). Маске израдио Јосип Ружичка; 3. Сцена из 1 чина: Кир Јања (Папић), Јуца (Јованка Јовановићка).



Zagrebačko Kazalište: 1. Dekor scene za „Pravu Parizanku“ po nacrtima Vasilija Ulijanjiščeva. — Scena iz „Prave Parizanke“. Уљањишичева. 2. Сцена из „Праве Паризанке“.

## Sterija u Zagrebu

Veliki uspjeh „Kir Janje“

Cetvrtak, 18. o. mjeseca, dan je jednoga lijepoga uspjeha jedne naše stare komedije kod publike i kod kritike: uz potpuno rasprodanu kuću Sterijine duhovite riječi našle su: puta u srce zagrebačke publike, ispravno razumijevanje kod odličnog dijela naše kritike. Mi ćemo donijeti dvije najkarakterističnije kritike da se vidi, u čem je bio ovaj uspjeh, koji u časovima sporazumijevanja svih dijelova našeg paroda dobiva svoje naročito značenje.

U „Novostima“ piše g. Galog aža ovo:

Sinoćnom predstavom probijen je led. Publika, koja je napunila teatar, pratila je tu interesantnu komediju velikim interesom i toplo i spontano pozdravljala djelo naših glumaca na sceni. Dakle, stvar ide, i nama ostaje da tražimo od našeg teatra da iz hrvatsko-srpske stare drame pronadje sve, do kraja, što se dade prikazivati. Ne samo što je to dužnost teatra, nego i za to da bržim tempom izlazimo iz balkanskog nomadsko-banditskog stadija u kulturnom smislu, pa da stvaramo naše kulturne linije, cjelinu itd. Predstava je savršeno uspjela, što znači vrlo mnogo u Zagrebu, u sredini u kojoj ne samo da nema Kir Janje, nego ni njegovog miljea. To je zasluga režije, a naročito režiservog izbora glumačkih sila koji dobro znaju naš jezik i koji su i sami s kuriozitetom ušli u ovaj komad (Predrag Milanov, Jovanka Jovanović, Josip Papić, Strahinja Petrović, etc.). A taj komad i zaslužuje pažljivost, jer u njemu je začudo birano ono što je bitno, i to bitno karikirano. (Pa to su odlike i današnjih nekih najmodernijih komada!) Od tih umjetnika, koji su tako dobro igrali, potrebno je da se naročito istakne g-dja Jovanović i gg. Papić, Petrović i Milanov. Kir Dima g. Strahinja Petrovića malo je remek-djelo. A Predrag Milanov nataroš „slavjano-serbske“ Vojvodine 18. vijeka i srcem i dušom. Uloga „Juce“ spada u bolje uloge gdje Jovanović. Glavnu ulogu, Kir Janju, igrao je g. Papić nekim bolno-sentimentalnim tonom, sdrovo-deći cijelo njegovo biće: inteligentno preko scene, ubiedljivo preko mozgova. Čudnovato: do toga je dovelo baš njegovo režisersko shvatnje da je „Kir Janja“ tragikomedija, kako je to izjavio u „Comoediji“. To je mišljenje netočno, jer „Kir Janja“ je samo komedija, premda je ličnost Kir Janje, subjektivno, tračićna. Tu odlučuje t. zv. „objektivni“ stav, ili „konačni rezultat“ zbivanja. Ovo je, dakle, momentano progovorio iz redatelja Papića — glumac Papić. Ukratko: sinoćnja je predstava jedan dogadjaj koji ostaje: obzirom na sredinu gdje se desila, obzirom na glumu, obzirom na režiju i obzirom na pisca i sredinu njegovog komada. Utvrđila se jedna tradicija sa regionalističkim domaćim silama. To znači: potenciranje atrakcije hrvatskog kazališta.

S. Galog aža.

Kritičar „Slobodne Tribune“ g. Ka Mesarić piše: „— Za Steriju veli se, da je naš južnoslovenski Molier. On to i jeste. Ne po imitaciji sižeа. On je zahvaćen na vrelu originalan. Ne po duhoti. Jer — dopustite vi meni — ja se Sterijinom zdravom humoru sladje smijem, nego li puderu i perikama dvorskoga gospodina Moliera. Sterija je naš Molier. To znači: njegova ostavština morala bi da bude za nas od iste vrednosti i karaktera, košto je Molierova za Francuze.“

Dalje govoreći o samoj izvedbi „Kir Janje“ veli g. Mesarić:

„— Izvedba bila je u stilu same komedije vrlo dobra. Uglavnom radi se o jednoj ulozi: Kir Janje. Sve ostale, garniraju taj jedan tip. G. Josip Papić — ujedno režiser — igrao je Kir Janju savršenom virtuoznoscu. Čini se, ova uloga Grka cincarina jedna je od najuspjelijih uloga g. Papića. Scenu sa zlatom, donio je preciznom psihološkom tačnošću, jedinstvenim shvaćanjem, iskreno. Treba da se istakne g. Strahinja Petrović (Kir Dima). Maska, hod, govor, gesta prelazilo je gotovo iz običnog, traženog realizma u više, bolje: u umjetničku kreaciju. Ipak nije izlazio iz stila svoga ambijenta. Juca gdje Jov. Jovanović i Katica gdjice Nevenke Mikušić — odlične. G. Predrag Milanov (Notar) donio je jedan dobar tip vojvodjanskog malovaroškog polugospodina. Slugu igrao je g. Mihajlo Marković u nešto malo strašnoj maski.“

## Prvi radio-koncert u nas

U petak 19. ovog mjeseca priređen je naјzad, posle velikih priprema prvi Radio-Koncert u prostorijama Direkcije Bežične Telegrafiјe (zgrada Prve Hrvatske Štedionице) u naročito za to pripremljenoj olajn, koja je bila u vezi sa emisijom stanicom u Pačkovici.

Organizovanje koncerta bilo je poveleno g. St. Hristiću, direktoru beogradskog Opernog pozorišta. Želja je bila da na ovom prvom koncertu budu zastupljene sve vrste instrumenata i glasova. I u tome se uspešno благодareni saradnici naših odličnih umetnika, muzičkih, operskih i dramskih. Učestvovali su g-đe Rogovska i g. g. Hristić, Bresovšek, Bogić, Tomić i Veličar Gojevac, pianista iz Berlina.

Na programu su bile dve arije iz „Toske“ izvedene od g-đe Rogovske i Tomića. Zatim g. Bogić je recitovao scenu „pod balkonom“ iz „Sira na od Beržeraka“ i sonete J. Duchića. G. Holub koncertmaestro beogradskog Opernog pozorišta, sviraо је koncert E-mol od Mendelsoha, i g. Veličar Gojevac etude od Шопена. G. Holuba pratila je na klaviru g-a Holub, a g. Bresovšek g-đu Rogovsku i Tomića.

Na koncertu je izvedena i jedna domaća kompozicija „Bechar“ od g. Hristića, koju je pevaо g. Tomić uz pratnju kompozitora.



Чувени роман „La Garçonne“ од В. Маргерите на филму: живот парижана у ноћним локалима; чувена уметница Франса Делна у главној улози типично младе парижанке за време играња модерних игара.

Čuveni roman „La Garçonne“ od V. Margueritte na filmu: život parižana u noćnim lokalima; čuvena umjetnica Fransa Déhlia u glavnoj ulozi tipične mlađe parižanke za vrijeme plesanja modernih plesova.



Кројачка радионице славне балерине Ане Павлове, пред њен полазак за Америку. Џеки Куган на броду за Европу. Ева Мај у свом последњем филму; недавно је извршила самоубиство због несрећне љубави.

Krojačka radionice slavne balerine Anе Pavlove pred njen polazak u Ameriku. Jackie Coogan na brodu za Evropu. Eva May u svom zadnjem filmu; nedavno je počinila samoubojstvo radi nesrećne ljubavi.

## Осечко Казалиште

*Нови репертоар Драме.* — Као што смо већ јавили Осечко Казалиште започело је ову сезону Косоровим „Пожаром Страсти”.

Прва драмска премијера биће „Борба полова” од Арцибашева, и најла „Првак у боксању” од Шварца и Материја. Реприза „Вукодлака” од Анђела Кане даће се још у току овог месеца.

*Репертоар Опere.* — Први оперски новитет биће опера „Чаробни стрелац” од Вебера и оперета „Победница” од Чайковског и Клајна. Иначе поновиће се неке опере старога репертоара, међу којима „Транспорт”, „Бенг”, „Фауст” и др.

*Казалишни Лист.* — У Осеку је почeo понова излазити са почетком сезоне позоришни часопис „Казалишни часопис”, коме је ово већ трећа година. Уредник је г. Танхофер, секретар Осечког Казалишта и сарадник наше „Комедије”.

*Драмска и оперска Школа.* — Почетком ове сезоне отворила је Управа Осечког Казалишта своју драмску и оперску школу. Задања ове школе је двојака: да одгоji подмладак за Осечко Казалиште, и да даје стручну наставу онима који намеравају касније водити дилетантска друштва. Тешајеви ћe бити бесплатни, а часови ћe се одржавати сагласно са кандидатима. У школи ћe предавати прваци казалишта.

### Књижевност

#### Два есеја

Душан С. Николајевић

Ових дана је изашла из штампе књига г. Душана Николајевића, у издању „Раскрснице”. Дубока по својим мислима и писана сјајним стилом, и ова књига одговорно чистујеном гласу нашег познатог писца. У књизи су два есеја; један о Апостолу Павлу и други, који на широк и значачки начин повлачи паралелу између Микеланђеловог Мојсија и Макиавелијевог *Принципа*.

Оно што читаоце нашег листа нарочито треба да интересује, то је и то је г. Николајевић у својој студији о Павлу дао Павла са вештином правог драмског песника. Његов есеј није само високо филозофски и у критици Хришћанства изврстан, него Апостол Павле има праве драмске динамике. Ко прочита есеј г. Николајевића види колико се из његовог есеја може створити велика драма ове личности која је створила хришћанску организацију.

Наши драмски писци би требали да о томе размисле. Ако би се ко од њих одлучио да напише ту интересантну драму, то би био, такође, још један успех сјајног есеја г. Николајевића, који се, како правилно у предговору рече г. Р. Марковић „испео на свој „Ловћен”.

T. C.

## Покрет за популарно Позориште

Овај покрет постоји још од почетка овога века. И по славиој речи Дидерса да „свештеника треба да замени глумац”, учињен је апел од многих француских писаца и позоришних људи на уметнике целог света, да се установе „популарна позоришта” која би одушевила и најшире масе свију народа за ову врсту школе. Покрећући овај „народни универзитет”, како су га неки од оснивача смело назвали, мислило се не само да се понова у народима подигне стари култ који су Атињани имали за своја позоришта, за трагедију „човечанских и социјалних проблема” већ и за школу „примером и живом речју” морала, љубави и душевне чистоте.

После светског рата у Француској, која се највише загревала овом идејом, познати париски глумац Жемие покренуо је понова ово питање. Али многи раније живи и неумрли агитатори на овоме делу, остали су инертни и скептици.

Па ипак није се клонуло. Кренуло се даље. Успех, и ако још увек локалан и ограничен, није изостао. Жемие, директор Одеона, дао је своју салу као први храм ове идеје. И успеси, нарочитих матинеа, који су приређивани за најшире и најсиромашније класе друштва, били су огромни. Виђале су се читаве породице сиротих класа, где са највећом пажњом прате представе и после о свему, па и моралној теми у комаду дуго дискутују. Било је призора где су се људи и жене нагло поправљали после гледања извесног броја комада.

Репертоар за ове представе одабиран је са нарочитом пажњом. Поред грандиозних класичних дела, даване су и социјално-романтичне драме из краја осамнаестог и почетка деветнаестог века.

Поред старијих и сиромашна деца, ученици лицеја користили су се много овим представама. Тако су се могли видети по галеријама читави редови ћака, где за време одмора прелиставају издања Расина и Корнеја, према томе који се игра. Чак је примећено да су онда и остали, старији, почели куповати и доносити ова дела, да би боље пратили игру. Један познати француски критичар спомиње да је видео и жандарме који су надгледали ред по галеријама, да и они доносе свога Расина или Корнеја.

Сем Одеона, предпрошле сезоне ово је „популарно позориште” добило још једну салу, „Трокадеро”, једну од најлепших и највећих у Паризу. Ту су даване опере, оперете и комади са музиком. Није потребно рећи да је ова сала имала већи успех но Одеон, јер је ова врста позоришне уметности приступачнија но трагедија или драма.

Скупа узевши, успех „популарних позоришта” у овим првим годинама рада огроман је. Стварни резултати видљиви су за све оне, који су долазили на ову представу да посматрају сиромашне масе жељне да виде здраву и корисну уметност.

Да ли би имало могућности да се и код нас учини нешто на остварењу једног „популарног позоришта”? §.

Lya Mara u svom najnovijem filmu „Nelly, nevjesta bez muža“.

— Monopol Film Zavod Mosinger, Zagreb. —



Lya Mara u svom najnovijem filmu „Nelly, nevjesta bez muža“.



Uprava i članovi Klub-Kabareta u Zagrebu  
Artistički režiser: Aca Binički, vlasnik Albert Benčić; članovi: Mičika Zličar, Evka Mikulić, Fanika Haiman (u prvom redu); Dejan Dobačić, Oliva Jankova, Gusti Cilić (u drugom redu), Dušanka Ljubić, Vlado Hladić, Viktor Lešjak, Margita Dobačić (u trećem redu)

Управе и чланови Клуб-Кабарета у Заграбу  
Артистички директор Аца Бинички, власник  
Алберт Бенчић, чланови Мицика Зличар,  
Евка Микулић, Фаника Хајман (у првом  
реду), Дејан Добаћић, Олива Јанкова, Густи  
Цилић (у другом реду), Душанка Љубић,  
Владо Хладић, Виктор Левљак, Маргита До-  
бојић (у трећем реду)

Snimak atelier-a Tonka, Zagreb

## Позориште младе Америке

Вероватно да само због тога што Енглеска није имала у деветнаестом веку драматурга од генијалности, чија би моћ могла прећи обале британских острва, Америка је остала без свога позоришта до двадесетих година овога века.

Потребно је рећи да је позориште домен мисли, чији је израз дефинитиван, и оно се јавља као последњи и најсавршенији облик уписаној уметности, после поезије, песме и прозе. Позориште је манифестација најсигурнија једног друштва већ добро конструисаног, које може бити задовољно самим собом.

Али друштво америчког континента за нас је данас као нека чијра коју видимо да се окреће око себе. Њена површина, ако је добро посматрамо, изненадиће нас још непознатим шаренилом као све чијре у покрету, као сви народи које још носи вртлог превирања.

Памеричко позориште једно је од тих изненађења и открића. Ово није тело да се задоји на истом извору на коме је стара Европа тражила духовни напитак. Америчко позориште не дuguје ништа грчким и класичним трагедијама, романтичним драмама француским и немачким, оно је рађено само од себе, и ево га већ сада неиспрног, свежег и снажног, и готовог да нас Европљане, научи ако хоћемо да научимо нешто од других кад већ нисмо хтели да научимо од самих себе.

Интересантни су амерички писци. То нису ни стари академичари, ни париски боеми са Монпарнаса. То су млади пустолови у каубојској униформи, на кону и са карабином, настањени у некој шуми. Можда само за своје премијере свраћају у варош и облаче смокинге па своја снажна и атлетска плећа. Даље, амерички су писци још и младе жене крупних очију и бујне косе, отприлике као она јунакиња из америчког филма. Оне одлазе на универзитет, у библиотеке, али исто тако играју тениса, јашу, веслају и посећују предавања или одлазе у салоне где са дубоком пажњом слушају шта се говори пушени лагано миришљаве цигарете...

Америка има данас много позоришта авангарде, малих приватних позоришта или само за извесну публику. Ова позоришта играју само комаде младих писаца као Кримбора, А-Сен-Венсан Милај итд. Ово изоловање у сред америчке гомиле чини да они раде само за себе, да не морају задовољавати разне, обично ниже прохтеве и укусе публике; њихови комади стварају публику, а не публика комаде.

Према томе ово младо америчко позориште узвисило се над укусом партера и галерије; и зато га треба поштовати, баш зато што је из комерцијалне Америке.

## Са свију страна

*Шаљапинов успех у Берлину.* — Овог месеца славни руски бас Федор Шаљапин имао је незапамћени успех у Берлину.

*Шаљапинова ћерка у Америци.* — Лидија Шаљапин, кћер Федора Шаљапина, креће почетком 1925 године, на велики турне по Сједињеним Државама.

*Маскањи и „Аида“ у Берлину.* — Недавно смо донели извештај и слике са огромних представа „Аиде“ приређене у Бечу под ведрим небом. Сада дознајемо да је цео ансамбл прешао у Берлин, где деје исту оперу са огромним успехом.

„Аида“ у којој учествују преко хиљаду лица, и којом диригује Маскањи, славни талијански композитор, даје се у Берлину, у огромној изложбеној сали Ауто-Клуба, у којој је смештено два-наест хиљада седишта.

Аиду пева Пела Ландачио, Радамеса Ђовани Зенатело, чувени талијански певачи. У оркестру има око 160 одличних свирача. Маскањи је дириговао, и ако пред затвореном партитуром, са лудим темпераментом и мајсторском сигурношћу. Држао је огромне хорове, групе солиста, безбројне балерине, без много гестова, озбиљно и мирно.

Завесе на позорници није било. Декор, види слику у првом броју „Сомоедије“ од ове сезоне.

## Анегдоте

1887 Викторијен Сарду је читao „Тоску“ Сери Бернар.

После једног сјајног ручка писац, глумци и пријатељи се скучише у великој соби која је била у стију Луја XVI, и Сарду, у прелуку, без капута, пијући с времена па време по мало леденог грога, одигра, може се рећи, сам, своју чувену драму. Међу присутнима један амерички импресарио заспа, услед јаке врућине, још при првом читчу и разбуди се тек кад је читан четврти.

— О, то не мари ништа! рече Сарду, комад је ипак добар јер Блеро није противствовао.

Блеро је било куче нишчево, које је присуствовало свим читањима позоришних комада, и које је, како вели Сарду, умело врло добро да осети досадна и дугачка места, што је подвлачило својим режањем.

\*

Франц Лехар је врло тачан, уредан је који ради са методом. Он се сећа свега и свију. Сам води рачуна о својој имовини која може износити више милиона, води рачуна о сваком уговору, оставља кошије од свију писама па чак и од најнезнатнијих, бележи у свој регистар имена лица која је срео на свом послу са примедбом, и утисцима о сваком од њих. Свако ново познанство има своје место у регистру.

И ово све не смета Франц Лехару да има пуно фантазије.



Наше младе балерине у иностранству: Соња Станисављевић и Ната Милошевић пред свој пут у Лондон, после лепих успеха која су имале у Берлину.

Naše mlade balerine u inozemstvu: Sonja Stanisavljević i Nata Milošević pred svoj put u London, poslije lijepih uspjeha koje su imale u Berlinu.

Одговорни уредник Никола Трајковић. Власник „Илустрација“ Београд-Загреб. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Космајска улица 22. „Макарије“ А. Д. Земун. — Odgovorni urednik Nikola Trajković. Vlasnik „Ilustracija“ Beograd-Zagreb. Godišnja pretplata 180 dinara; polugodišnja 90 dinara; trimesečna 45 dinara. Pretplata se šalje u Beograd, Kosmajská ulica 22. „Makarije“ A. D. Zemun.